

Kaňáková Hladíková, Ludmila

Úvod

In: Kaňáková Hladíková, Ludmila. *Posteneolitická štípaná industrie na Moravě*. Měřínský, Zdeněk (editor); Klápště, Jan (editor). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 5

ISBN 978-80-210-6421-8

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/129700>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ÚVOD

Předkládám výsledky několikaleté intenzivní práce s vědomím toho, že úplná suma poznatků je v rámci disertační práce nedosažitelná. V době dokumentační fáze práce byly některé muzejní fondy z různých důvodů nepřístupné a nebylo možno je do práce zařadit. Rada sbírkotvorných institucí také umožnila jen prezenční studium svého fondu, bez možnosti zápůjčky. Podmínky kresebné dokumentace byly ztíženy. Často bylo nutno pracovat ve spěchu. Odstranění sintru improvizovanou octovou lázní bylo povoleno jen zřídka. Obvykle nebylo možné provést vážení, protože nebylo možné smíchat jednotlivé artefakty ze sáčků do smysluplných skupin. Vážení jednotlivých artefaktů by vyžadovalo váhu takové citlivosti, že by ji nebylo možné převážet od muzea k muzeu bez ztrát na přesnosti měření. V počátcích sběru dat takováto omezení převažovala, a proto autorka od vážení a jiných měření náročnějších na čas či vybavení upustila, a to s ohledem na malou míru využitelnosti získaných dat (více k tomuto problému v textu).

Bylo nutné pořídit úplnou dokumentaci souborů, protože nebylo možné pracovat se soubory z různých sbírek zároveň a především by bylo značně obtížné se k souborům několikanásobně vracet. Protože zpracovaná data zahrnují několik tisíc artefaktů, nebylo možné spoléhat se na pouhou lidskou paměť. Z důvodu nutnosti plně dokumentace se také práce neúměrně časově protáhla. Zároveň však v těchto letech proběhla řada záchranných výzkumů, z nichž pochází nové, nezpracované kolekce štípané industrie. Ty bude nyní snadné začlenit do již hotového systému, s nímž mohou do značné míry pracovat i terénní badatelé na štípanou industrii nespécializovaní.

Závažnou překážkou ve studiu štípané industrie mladšího pravěku je polykulturní charakter většiny lokalit a jen malé procento skutečně intaktních nálezů. Řada souborů byla získána povrchovými sběry nebo z vrstvy a i nálezy z odkrývaných objektů bývají často promíchané, což je dáno zmíněnou polykulturností sídlištních lokalit. Nálezy z hrobů, jež by byly z těchto hledisek vhodnější, jsou nepočtené, případně nedostupné. Lze také předpokládat, že řada z nich byla skartována jako intruze v dobách, kdy se s používáním štípané industrie v pokročilé době bronzové nepočítalo. Bylo pro mě zpočátku obtížné odlišit skutečnou intruzi v úplnosti i proto, že jak pro paleolitické, tak pro neolitické kolekce nejsou k dispozici publikované obrazové dokumentace všech složek souboru štípané industrie. Jsou vždy velmi výběrové, orientované především na retušované nástroje a jádra. Ty ovšem tvoří jen zanedbatelný podíl artefaktů „podezřelých“ z většího stáří, než je datování do doby bronzové. Většinou jde o neretušovanou nebo opotřebenou debitáž, již nezbyvá než vyloučit z analýzy souboru pocházejícího z polykulturní lokality jako indiferentní. Považuji za zásadní nedostatek stávající publikace analýz štípané industrie, že systematicky nevytváří volně dostupný sumář srovnávacího materiálu, jak je to běžné v analýzách jiných typů hmotné kultury.

Rovněž proto jsem zvolila metodický postup značně vyčerpávající, a to úplnou dokumentaci všech zjištěných štípaných artefaktů. Mnou vyčleněné morfotypy bude možné nadále sledovat a jejich chronologickou, případně jinou informační hodnotu dále zpřesňovat a exploatovat. Řada typů, jež se ještě nyní jeví jako indiferentní, může být časem identifikována jako zdroj alespoň rámcových dat.

Dokumentační práce trvaly několik let s řadou vynucených přestávek. Během času se pochopitelně měnil, a doufám, že i vyvíjel, můj kresebný styl. Z dnešního pohledu se první kresby zdají nedokonalé, nebylo však časově únosné se k nim vracet a zdokonalovat je. Prosím zde tedy o shovívavost.

Rozsáhlý katalog považuji vedle provedených analýz za naprosto stěžejní informační zdroj pro badatelskou obec vzhledem k jeho prostupnosti, revize-schopnosti a vizuálnosti. Podrobný popis je pro badatele nespécializované na štípanou industrii prakticky bezcenný, naproti tomu kresba s odkazem na databázový popis je snadno komparačně využitelná. Protože vyobrazení všech artefaktů přímo v textu by byla příliš objemná, prezentuji v něm především skupiny nástrojů, aby byl odstraněn dosavadní negativní vliv jejich výběrové publikace a byla objasněna jejich skutečná morfologická variabilita.

V úvodu své práce shrnuji stručně dosavadní výsledky bádání o posteneolitické štípané industrii na Moravě. Vzhledem k tomu, že se toto téma v moravské archeologii výrazněji exploatuje až v posledním desetiletí, a to pouze dvěma výzkumnými subjekty s odlišnými přístupy, koherence mezi dosaženými poznatky je zatím velmi malá. Odvážuji se doufat, že tato práce vytvoří pomyslný most mezi nadregionálními morfotypologickými srovnávacími studii industrie z pohřebišť a sídlišť (*Kopacz – Šebela 2006*) a technologicko-symbolickými analýzami industrie z těžebních okrsků Krumlovského lesa (*Oliva 1997; Oliva – Neruda – Přichystal 1999; Oliva 2000; Oliva 2003; Oliva 2010*).

Jednotlivé následující podkapitoly druhé části jsou věnovány konkrétním vědeckým metodám, relevantním zvolené kategorii hmotné kultury; a možnostem jejich aplikace na vybrané soubory štípané industrie posteneolitické Moravy, jež bylo možné zahrnout do analýzy.

Získané poznatky jednotlivých přístupů jsou komentovány a vsazeny do širších souvislostí v metodologické podkapitole 2.7. V závěru jsou shrnuty nejpodstatnější přínosy práce a vyznačeny směry dalšího potenciálního zkoumání.